

ρόμυλ. Συκαμν. Φάρσαλ. κ.ά.) Θράκ. (Σουφλ. Τσακίλ.) Λήμν. Μακεδ. (Βλάστ. Βόιον Δαμασκ. Ζουπάν. Νάουσ.) Πόντ. (Χαλδ.) Σάμ. Στερελλ. (Ἀράχ.) Τένεδ. κ.ά. — Λεξ. Πρω. Δημητρ.: Ποῦ τό 'βανες τὸ γελβερί, νὰ τρανήξω τὴ θράκα; Τσακίλ. Νὰ τ' βγάλ'ς ὅξου τ' στάχτ' 'ποὺ τοῦ φοῦρ-νου μὴ τοῦ γκέμπιρ' Φάρσαλ. Ἰφτυγχῶς βρέθ'κεις κὶ σύ. τειά, ποὺ ἔχ'ς γκέμπιλη, νὰ μᾶς 'ξυπηριτᾶς (τειά = θεία) Συκαμν. Κάηκι ἡ φούρουνος, νὰ φέρ'ς τοῦ γκέμπιλη νὰ τρανήξουν τὰ κάρ'να (= κάρβουνα) Κρυόβρ. Συνών. πα-παδιὰ, συνδαύλιστρο, συντρίφτης, φουρ-νοκόρντι, φουρνόξυλο.

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τὸν τύπ. Γκελμπερής Πελοπν. (Κυνουρ.) καὶ ὡς παρωνύμ. ὑπὸ τὸν τύπ. Κερμπερής Κεφαλλ. β) Σιδηρᾶ ράβδος μετ' ἀγκιστροειδοῦς ἄκρου, διὰ τῆς ὁποίας ὑποδουλιζοῦν τὴν πυρὰν καμίνου ἢ τοποθετοῦν τὸ πῶμα αὐτῆς Θεσσ. Ἰος Κύθν. Κῶς Ναύστ. Πελοπν. Σύμ. Σῦρ. κ.ά. 2) Εἶδος λαβίδος διὰ τῆς ὁποίας ἀνασύρουν τοὺς ἀνθρα-κας ἐκ τῆς πυρᾶς Θάσ. Συνών. μασιὰ, τσιμπίδα. 3) Εἶδος πτύου διὰ τοῦ ὁποίου ἀναδεύουν τὸν πηλὸν Κύπρ. 4) Διχαλωτὴ σκαπάνη Θεσσ. (Πήλ.) Προπ. (Κύζ. Πάνορμ.) Σάμ.

γκελμπερούτσα ἡ, ἐνιαχ. κελμπερούτσα Πόντ. (Κο-τύωρ.)

Ἐκ τοῦ οὗσ. γκελμπερί, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ τύπ. κελπερή ἡ, καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -οῦτσα, διὰ τὴν ὅπ. πβ. ἀλογοῦτσα κ.τ.τ.

Ξύλινον κοντάρι, τὸ ὁποῖον φέρει ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ἄκρου καθέ-τως προσηρμοσμένον σανίδιον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξάγουν ἐκ τοῦ κλιβάνου τὸν διὰ θερμάνσεως ξηρανθέντα σῖτον. Πβ. γκελμπερί 1.

γκέμι τό, κοιν. καὶ Τσακων. (Χαβουτσ.) γέμι Ζάκ. Κε-φαλλ. Κρήτ. Μέγαρ. Νάξ. Πελοπν. (Λακεδ. Μάν.) κ.ά. γκέμ' Α. Ρουμελ. (Καβακλ.) Εὐβ. (Αἰδηψ. Ἀκρ. Λιχὰς Ὑαχν. κ.ά.) Ἡπ. (Ζαγόρ. Κουκούλ. Παλάσ. Πλατανοῦσ. Πρέβ. κ.ά.) Θεσσ. (Ἄγιος Θεόδωρ. Βαμβακ. Δομοκ.) Θράκ. (Ἀδριανούπ. Ἀμόρ. Μαρών. Σουφλ.) Καππ. (Μισθ.) Μακεδ. (Βέρ. Βλάστ. Βόιον Βρία Βροντ. Γαλατ. Γρεβεν. Δαμασκ. Δεσκάτ. Δρυμ. Ἐράτυρ. Καστορ. Κολινδρ. Μοσχοπότ. Νάουσ. Πεντάπολ. Ρυάκ. Σιάτ.) Προπ. (Ἀρτάκ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Ὑπάτ. Φθιώτ. Φωκ.) Τσακων. (Βάτικ. Χαβουτσ.) γέμ' Ἰμβρ. Θράκ. (Μάδυτ. Σαρεκκλ.) Λέσβ. Μακεδ. (Χαλκιδ.) Σάμ. (Βλαμαρ. Κουμαδαρ. Μαρθόκ. κ.ά.) Στερελλ. (Εὐρυταν.) Τῆν. κέμι Ἡπ. (Δρόβικν.) κέμ-μι Ρόδ. κέμ' Καππ. (Φλογ.) τζέμι Καρ. (Ἀλικαρνασσ.) γέμι Θεσσ. (Ἀργιθ.) γκίμι Μακεδ. (Βόιον)

Ἐκ τοῦ Ἀραβοτουρκικοῦ gem = χαλινός. Βλ. Α. Maidhof εἰς Glotta 10 (1920), 9.

1) Συνήθως κατὰ πληθ. ὁ χαλινός, τὰ ἡνία κοιν. καὶ Καππ. (Μισθ.) Τσακων. (Χαβουτσ.): Ἐπιασε τὸ ἄλογο ἀπὸ τὰ γκέμια κοιν. Ἀπ' τὶς φωνές, τὸ ντουφεκίδι καὶ τὰ τραγούδια ἀλαφιαστήκανε τ' ἄλογα καὶ πήγανε νὰ κόφουνε τὰ γκέμια Πελοπν. (Μεσσην.) Βάστα καλὰ τοῦ γκέμ', γὰ νὰ μὴ πέης Ἡπ. (Ζαγόρ.) Μὴ κόπ'κι λίγου τοῦ λουρι ἀπ' τοῦ γκέμ' κὶ θέλου νὰ τοῦ ράφου Ἡπ. (Κουκούλ.) Τοῦ γκέμ' τοῦ ἐβανάμι μόνου 'ς τ' ἄλλουγον Μακεδ. (Μοσχοπόταμ.) Ἰγὼ 'ς τ' ἄλλουγον εἶχα γκέμια ἀπὸ καθαρό πιτσὶ κὶ ὄλον κιντ'τό (= κεντητόν) Μάκεδ. (Δεσκάτ.) Πιάσι 'ξ' δὰ τὰ γκέμια νὰ στιγμὴ νὰ πιταχτοῦ ὡς τ' ἀβέλ' Εὐβ. (Ἀκρ.) Φτάτ' νὰ

τὰ τ'νάξ'ς τὰ γκέμια νὰ φουρὰ κὶ γίνιτ' ἀέρας (ἐπὶ λίαν ταχύποδος ὑποζυγίου) αὐτόθ. || Μεταφ. φρ. Πάρ' του τὰ γκέμια, μὴν τὸν ἀφίνης νὰ σοῦ πάρη τὸν ἀέρα. Σφίξ' του τὰ γκέμια, ἂν θέλῃς νὰ συμμορφωθῇ σύνηθ. Τοῦ βαστάει τὰ γκέμια (τὸν διευθύνει) Λεξ. Δημητρ. Συνών. φρ. Τὸν σέρενει ἀπὸ τὸ καπίστροι, τὸν τρανάει ἀπὸ τὴ μύτη. Τοῦν τρανάει ἀπ' τοῦ γκέμ' ἡ γ'ναίκα τ' (συνών. μετ' τὴν προηγουμ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.) Ἐννοια σου καὶ θὰ τοῦ τσακώσου τὰ γκέμια, ποῦ θὰ μοῦ πάρη (συνών. μετ' τὴν προηγουμ.) Πελοπν. (Γαργαλ.) Ἡρθ' οὐ πατέρας τ' κὶ τὰ 'σφιξι τὰ γέμια τ', ἰμένα δὲ μ' ἀκούει Τῆν. Τοῦ μάζεψα τὰ γκέμια Λεξ. Βλαστ. 503. Συνών. φρ. Τοῦ 'σφιξα τὰ λορεϊά Βάλ' τ' τὰ γκέμια, γὰ νὰ μὴν τοῦ ξανακαῶν' Στε-ρελλ. (Ὑπάτ.) Κρατάει τοῦ γκέμ' κὶ πέρασε καλὰ, ἀλλιῶς θὰ κακουπέραναι (διευθύνει, διαχειρίζεται καλῶς τὰ τοῦ οἴ-κου) Στερελλ. (Τριχων.) Εἶνι ἄλλουγον χώρ'ς γκέμ' (ἐπὶ ἀπειθαρχήτου) Ἡπ. Τί καρτιρεῖς, ἅμα φέγουν τὰ γκέμια ἀπ' τὰ χέρια τῶν γουνέουν; Ἡπ. (Κουκούλ.) || Παροιμ. Τοῦ μπ'λάρ' πιάνιτι μὴ τοῦ γκέμ' (ἀπαιτεῖται ἐπιβολὴ ἐπὶ τῆς συζύγου, τῶν τέκνων κ.λ.π.) Στερελλ. (Αἰτωλ.) Ὁ νοῦς του σχίζει τρίχα καὶ τοῦ φύλλου βάνει γκέμι (ἐπὶ τῶν λίαν ἐπιτηδείων) I. Βενιζέλ. Παροιμ.², 334, 200.

Κόρη χωρὶς συμμάζεμα, μονάρι δίχως γκέμια (ἐπὶ ἀνεπιβλέπτου νεάνιδος χωρούσης εἰς αἰσχρὸν βίον) Λεξ. Δημητρ. || Ἄσμ.

Βάνε τὴ σέλλα τὴ χρυσῇ τσαί τ' ἀσημένια γέμια Μέγαρ.

Μισοδρομῆς, μισοστρατῆς, 'ς τὴ μέση 'ς τὸ γιοφύρι στοιχειὸ ξεφανερῶθηκε, στέκει ἀνάμεσά τους, πιάνει τῆς νύφης τ' ἄλογο καὶ τοῦ γαμπροῦ τὸ γκέμι Πελοπν. (Κλειτορ.)

Καὶ τὴν σαῖττα τὴ φτινὴ κὶ αὐτὴ γκέμι τὴν βάνουν (σαῖττα = εἶδος ὄφεως, φτινὴ = φτενὴ, λεπτή) Μακεδ. (Βόιον). Συνών. χαλινάρι.

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. 'ς τοῦ Γκέμ' Στερελλ. (Ἀστακ.) 2) Μεταφ., ὁ χαλινός τῆς βαλάνου τοῦ πέους Θράκ. (Σουφλ.) Συνών. πετσάκι, πετσί.

γκεμοκράτης ὁ, ἐνιαχ. γκιμουκράτ'ς Στερελλ. (Ὑπάτ.)

Ἐκ τοῦ οὗσ. γκέμι καὶ τοῦ ρ. κρατῶ.

Ὁ ἡνίοχος.

γκέο-βαγκέο τό, σύνηθ. γκέο-βαγκέλο Εὐβ. (Ἀκρ.) Πελοπν. (Γαργαλ.) γέο-βαγέλο Πελοπν. (Μάν.)

Λέξις πεποιημένη τῆς παιδικῆς γλώσσης.

Παιδιά, κατὰ τὴν ὅπ. μία κορασὶς, ἡ «μάννα», στέκεται ἀντιμέτωπος πρὸς ἄλλας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τοποθετηθῇ εἰς εὐθεῖαν γραμμὴν, καὶ μετ' ἐπὶ πλεγμασῆς τὰς χεῖρας βαδίζει ρυ-θμικῶς πρὸς αὐτάς καὶ ἐπανέρχεται ὀπισθοχωροῦσα εἰς τὴν θέσιν τῆς ἐνῶ συγχρόνως τραγουδεῖ:

Ἐνα λεπτό (ἢ λεφτό) κρεμμύδι, γκέο-βαγκέο,

Ἐνα λεπτό κρεμμύδι, φράνξε (ἢ φράγκισε ἢ φράντσι) βα-γκέο (ἢ βαέτα)

Ἡ σκηνὴ ἐπαναλαμβάνεται ὑπὸ τῶν λοιπῶν συμπαικτριῶν καὶ ἀκολουθεῖ τραγουδιστὸς διάλογος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἐκάστοτε «μάννα» προτείνει εἰς μίαν τῶν συμπαικτριῶν γαμβροὺς πρὸς ἐκλογὴν, τοὺς ὁποίους αὐτὴ ἀπορρίπτει μέχρις ὅτου εὕρῃ ἓνα τῆς ἀρεσκείας τῆς.

